

ኣብራሃም ብርሃነ

3-10-2017 ዓ.ም.ፈ.

ኸቡራት አንብብቲ፡አብ ዝሓለፈ ካልኣይ ኸፋል ጽሑፍ፡ብኸፊል ግጥሚ ኪሮስ አለማዮ ተፈልየኩም ኔረ'ዩ።እታ ግጥሚ ኣብ ኣጻሓሕፋ ጉድለት ከም ዚነበራ ጸኒሐ'የ ኣስተብሂለ፡ብዝኮነ ኣብዝሓ ሰብ እታ ደርፊ ወይ ግጥሚ ይፈልግ ምስ ምዃኑ ግና ተአሪማ ክትንብብ እምነት ገቢረ'ዩ።

ኣብዛ ደርፊ እዚእ እልፊ ኣእላፍ ኣስተማቓሪ ደርፍን ኣድናቕን ኪሮስን ትዝታትን ሓያል ተዘኸሮን ከም ዘለዎም ፍጹም ኣይጠራጠርን ኢዮ።ናተይ ሓሳብን ትዝታን ካልእ ግዜ ከጽሕፎ ኢዮ፤እቲ ምንታይ ናይ ካልኣት ሓሳባትን ርእይቶታትን መታን ኪሰምዕ ካብ ዝብል ኢዮ።

**ተጋዳላይ መሪር ሓሞቱ፤
ተመን ተሪፉ፡ ገበልስ ሞይቱ፤
ተመንዮ ኣንጻር ኣሕዋቱ፤
ፍጹም ሰላም ሓዝካ ክትኣቱ።**

ኪሮስ ብዝሞተ ኣብ ሙሉእ ዓለም ዝነበረ፡ሓበሻ ተናዊጹን ምሒር ሓዚኑን ምንባሩ ተዘኸሮ ትማሊ ኢዮ።ካብ ጻት ናብ ጻት መዘራረቢ ዛዕባን ግዳይ ሓዘንን ኮይኑ ኢዮ።ኩሉ ነናይ ባዕሉ ተዘኸሮ ተለዎ እኳ ናይ ገሊኡ ከም ኣብነት ምድህሳሱ ንታሪኽ ይጠቐም ኢዮ ዝብል እምነቶ ኢዮ።ዘርእስናይ 'ግሪጽ' ዝተብሃለ ኣዚዮ ግኑን መስሓቅ፡ ኣብ ኣሥመራ ምንባሩ ዳርጋ ማንም ወዲ ኣሥመራ ይፈልጥ ኢዮ።ኣብ ልዕሊ ኪሮስ ልዑል ኣኸብሮት ከም ዚነበሮ ይዝኸር ኢዮ።ኣጋጣሚ ቕድሚ ሞት ኪሮስ ብሰንኪ ፍቕሪ ናብ ኣዲስ ኣበባ ከይዱ ኔሩ ኢዮ።

ግሪጽ ናብ ኣዲስ ኣበባ ኣብ 1985 ዓ.ም.ሓ መክየድኡ ኣምሓርኛ ተከኣለ ቢሉ ኢዮ።እታ ኣብቲ ግዜ እቲ ካብተን መለያት ደቂ ሓዋን ሓንቲ ዚነበረት ሃና ተወልድ፡ከይሓሰበኣን ከይተዳለዎን ብምርሳን ኣዕርኽቱ፡ኣብ ፍቕሪ ብምእታው ኢዮ እቲ መገሻ ዝገብር።ሃና፡ ከም ሓንቲ ኣምቼ ትግርኛ ቕሩብ ምስማዕ እምበር ምዝራብ ይሕርብታ ኔሩ።ንሱ ድማ ብዘይካ ትግርኛ ካልእ ሕለፍያ ኢዮ ኔሩ።ስለዚ፡ኣብተን ናይ ሓዲት መዓልቲ ናብ ኣዲስ ኣበባ ብሰንኪ ፍቕርን ሃናን ከይዱለን ዚነበረ፡ሙዚቃዊ ምርኢት ኪሮስ ኪርእይ ዕድል ረኺቡ ነበረ።

ግሪጽ ኣመና ሕያዎይ፡ ቐለድን ተጻዋትን ብምንባሩ ካብ ማንም ኣይሰወርን ኢዮ።ኣጋጣሚ ኪሮስ ብዝሞተ፡ኣብ ኣፍደገ እንዳ ኣበይ ሰመረ ድኳን ካብትን፡ ካብትን ብንግሁኡ ዝተኣከቡ መንእሰያት፡ኪዳነ ዚተብሃለ ሕያዎይ ዓርኮም፡ “እታ ሓደ ፍሉጥ ደራፋይ፡ እሞ ከኣ ኪሮስ ሞይቱ፡ወይ ኬድካ ኣትብጽሓሉ ወይ ድማ ኣይትቐብረሉ ኮይኑና እኹ፡እንታይ ዝብልዎ ኢዮ።” ክብል ሓውሲ ሕቶ የቐርብ።ብንግሁኡ ካብ ኣርባዕተ ኣሥመራ ብምምጻእ ዝልለይ ግሪጽ ድማ፡ “ኣይይይይይ ኣነስ ኣይቐበርኹን እምበር ምብጻሕ-ሲ በጺሐ ኢዮ!” ቢሉ ዘረባ ሰው የብል።

እኒ ዮናስ ወዲ ቪላጀ ድማ፡ “ኣበይ ደኣ በጺሕካ፤ ቐረባ ቤተሰብ ኣለዎ ዲዩ፤ ኣበይ ኢዮ ከ ዝብጻሕ ዘሎ፡ንዑናይ ንብጻሕ ኣይበሃል ዲዩ ከ።” ቢሉ ብሕቶ ንግሪጽ ኣዋጠሮ።ግሪጽ ብወገኑ፡ “እወ በጺሐ ኢዮ ይብለኩም ኣለኩ።ሓዘነይ ኣውጺኣ ኢዮ።” ክብል ደጊሙ ይምልስ። “እሞ ኣበይ፤ እንዳ መን ኢካ በጺሕካ ኢና እኹ ንብለካ ዘለና።” ክብል ሓደ መዋዕልቶም ወሲኹ ይሓትት። ግሪጽ ወዮ ድማ፡ “ከም ትፈልጥዎ ኣብ ዝውትናን ከባቢኡን ብዙሓት ተጋሩ ኢዮም ዘለዉ።ሓዘነይ ከውጽእ ኢሉ፡ ኣጋጣሚ ኣብ መገዲ እናሓለፍኹ፡ ናብ ሓንቲ ዝ እንዳ ተጋሩ ኣትዮ፡በቓ ሓዘነይ ኣውጺኩ።” ክብል መልሲ ብዝሃበም፡ኩሎም ብሰሓቅ ተዋሕ በሉ።

ግሪጽ፡ የስሕቕ እምበር ንሱ ብዙሕ ኣይስሕቕን ኢዮ። ነቲ ሰሓቕ ቢሉ ዕላሉ ደው ድሕሪ ምባል፡ “እንታይ ደኣ እሞ፡ኪሮስ ደኣ ኣብ እንዳ ዝኮነ ትግራዊይ ኣቲካ፡ሓዘነካ ክትገልጸሉ ትኸእል ኢካ።” ብምባል ዝሃቦ ምላሽ፡ዘኸሮም ነቲ ጥዑም ግዜ ሕውነትን ፍቕርን ብወግዒ ዘስተማቕርዎ ኣለው ኢዮም።

“ኪሮስ ሞይቱ ማለት ሓደ ክፍለ-ሰራዊት ሞይቶም ኣለዉ ማለት ኢዮ።” ግደይ ዝተብሃለ ቐላዲ ኣባል ኮር 2001፡ ኣብ ሓደ ኣጋጣሚ ኣብ ዕላል ዝበሎ ምዝካር ገለ ካብቲ ብዛዕባ ኪሮስ ዝዘረቡ ዚነበሩ ሓዲት ኢዮም።

ኣብ 1990 ዓ.ም.ሓ፡የማነ ባሪያ ኣብ ዝሞተሉ ቕኑ ኢዮ፡ገረዝጊሔር ዝተብሃለ ጸዋይ ሰብ ኢዮ።ናብ ሓድሽ ዓዲ እንዳ ሰራው ካብ ዝርከባ እንዳ ስዋታት ናብ ሓንቲ ኣትዮ ኮፍ በለ።ስዋ ኣዚዙ ብቕልጡፍ እናሰተየ ከሎ ፡ “ሓባ፡ ሓባ ኮይና ኣለና። ቕድሓ እስከ ስዋ”፡ ብምባል ነዛ ዝዘረባ ቐውጢ ክገብራ ይጅምር ኣሎ።

ኣብቲ እንዳ ስዋ ድማ እቶም ብዘረባን ቐለድን ዝፍለጡ ደቂ እንዳ ሰራው፡ብምት የማነ ባሪያ ሓዚኖም ስወ'አም የንጉዑ ኣለዉ።ወሽጦም ብሓዘን ተጎቢኡ፡ “የማነ፡ኣብ ድኳ ኢዮ። ከም ባሪያ መን ኣሎ። ባሪያ፡ፍሉይ ሰብ ኢዮ።ሓዘ ድኻታት እንድዩ ኔሩ” ወዘተ እናበሉ ነቲ ባሪያ ሕዝብን ባሪያ ሀገርን ኣልዒሎም የዕልሉ ኣለዉ።

ገረዝጊሔር ድማ፡ መመሊሱ፡ “ሓባ ኮይና ኣለና።ሓባሓባ...” እናበለ ዘረባ ብዝደጋገመ፡ካብቶም ክልተ ኣዚዮም ተዛረብቲ ኣሕዋት ሓደ፡ ነታ ስዋ ትቐድሕ ኮማሪት፡ “ንዒ እስከ፡ኸንደይ ድዩ ሰትዩ። ቐድሚየና ኔሩ ዲዩ ዓንተወይ፤ ወይ ከኣ ኣብ ካልእ ክሰትይዮ ዉዒሉ።” ብምባል ብሕቶ ኣዋጠርዎ። ንሳ ድማ፡ “እዋእ፡ ኣነ ዝፈልጦ የብለይ።ናብዛ ዝ ካብ ዝመጽእ፡ኣነ ሓንቲ ኢዮ ቐዲሓሉ ዘለኩ።” ክትብል መልሲ ሃብቶም።

ገረዝጊሔር ግና ዘረብሎ፡ ይደጋግም አሎ።ሙወቕ ኢልዎ ከምዘሎ ካብ ኣጋወኑ ከተስተብህለሉ ኣይከብድን ኢዩ ዘሎ።ኣብ መወዳእታ፡ “ኣታ እንታይ ኢካ ኮይንካ፡ ኣይትሸርሸረና እንዶ...ከንደይ ዲካ ሰቲካ፡ ምሣና ዲካ ትወዳደር ዘለካ፡ ሓባ-ሓባ እናበልካ እኮ ተኸኸ ኣቢልካና። ሸጊግካ ዲካ ገሬ።” ክብል እቲ ተዛራባይ ‘አቦ ከላም’ ብትሪ ይሓቶ አሎ።

ገሬ ኸአ፡ “እዋእ፡ እዝጊሄር ማዕረ ገይሩና አሎ ኢላ ኢዩ።የማነ ባሪያ ሞይቱ ሕርር ኢልኩም’ዶ ኣለኩም፡ ኣሃውን እቲ ዓይነ ትግራይና ብዝሞተ ከምዛ ሕዚ ኮይንኩምዎ ዘለኩም ኹምትር ኢላ ኢዩ ኔረ።መንጎ ዕንግት ይሃብካ ዝበለኒ ኔሩ’ዩ፡ዓይነ ትግራይና ጠፊኡ፡ዓይነኩም ድማ እንሆ ጠፊኡ አሎ።ሰለዚዮ፡ሓባ ኮይና ኣለና ዝብል ዘለኩ...” ብምባል ምስ መለሰሎም።

እዞም ኩሎም ስዋ ዝሰትዩ ዚነበሩ፡ብመልሲ ገረዝጊሄር ጋን ኮኖም ገሊኦም ዝብልዎ ጠፍኦም።እቶም ደቂ እንዳ ሰራው ድማ፡ “ክላላእ...ክላልየ ዓለም፡እቆይ ሓቆም ኢዮም ማቶ ክብሉካ፡ቐደሙ ገሬ ማቶ እንዶ ኢሎሙካ።ማቶየ ማቶ።ንሕና ብሓዘን ጣዕ ኢልና ንስካ ከኣ ኣርኪብካ፡ ሓባሓባ ክትብል! ወዲካ መገሰም! ቕሩብ ኣይርደኣካን ዲዩ ከ፤ በል ኮፍ ኢልካ ሰዋካ ሰተይ ኢካ።ኪርስ ሞይትኩም መን ተሓጉስልኩም ኮይኑ ኢዮ’ም ባሪያ ሞይቱ ከምዛ ዝተሓገስካ ትመስል...” ክብሉ ነቲ ዕላል ሰውኦም እናጮንጉዑ ቐጻልዎ።ገሬ ማቶ ድማ ተሃኑ አውጺኡ፡ ነታ ዝ ወግዲ ብወግዲ ገበራ እብለኩም።

ኸቡራት ኣንብብቲ እቲ ወግዲ ምስ ምንዋሕ ግዜ ብናተይ ኣገባብ ኣተራርኻ ቐሪቡ ምህላዉ ክሕብር ይፈቱ።እምበር ዘረባን ኣዘራርባን ገሬ ማቶ ኣይትስሕትዎን ትኩኩ ኢኩም፡እም ናብቲ መልእኽቱ ከነቐልበሉ እላቦ።ናይ ካልኣት ተዛረብቲ ዝበልዎ ካልእ ግዜ ከም ዝምእም ገቢረ ከቐርቦ ኢዩ።

ናብ ካልእ ነጥባታት ክብለኩም ኢዩ።ብዛዕባ ኪርስ ተዘኸርን ትዝታን ዘይብሉ ሰብ ዳርጋ ኣይትረኽብ ኢካ።ጆን፡ወዲ ሰምበል’ዩ ኔሩ።ኣብ ቤት ትምህርቲ ቀሃዝ ምስ እኒ ወዲ ትካቦ መምህርቲ ኢዩ ኔሩ።ገለ ብዛዕባ ኪርስ ክነግረኒ ብዝሕተትኸዎ ከምዚ ክብል ሓጺር መልሲ ሂቡኒ ኔሩ ኢዩ።

“ኣነ ኣብ 10ይን ኣብ 11 ክፍሊ እናተምሃርኩ፡ኣብ 1982 ዓምን ኣብ 1983ዓም ኢዩ።ኣብ ቀይሕ ባሕር፡ ‘ቀሃዝ’ እናተምሃርኩ፡ኣብ ሰምበል እንዳ እምን ሳምናን ፋብሪካ፡ብሞጉልሒ ድምጺ፡ሙሉእ መዓልቲ ደርፍታት ኪርስ ኪድረፍ ይዘኸር’ዩ።ብፍላይ ኣንጉዐይ ፍስስ ትብል ደርፊ ኣዚያ ግንንቲ ምንባራ ወትሩ’የ ዝዘኸር።

ኣንጉዐይ ፍስስ ዝበሃል ጎልፎ ኔሩ።ብዙሓት ተጋሩ ይኸደንዎ ኔሮም።ዳርጋ ንዝኮነ ትግራዊይ፡ ‘ኣንጉዐይ ፍስስ’ ተባሂሉ ይጽዋዕ ነበረ።ኪርስ፡ደርፍታቱ ፍቱው ኔሩ።ንትግራዊይ ብፍላይ ጥምረት ንኸህልዎ ጌርዎ’ዩ።በቲ ሸዑ እዋን፡ሙብዛሕትኡ፡ ኣብ ኤርትራ ዚነበረ ትግራዊይ፡ትግራዊይ ምዃኑ ክፍለጥ ኣብ ዘይደልየሉ እዋን’ዩ ኔሩ።ሸዑ፡ኪርስ ምድራፉ ኣብ ዝጀመረሉ ግን ትግራዊይ ሕብረት ክፈጥር ኣኸኢልዎ’ዩ።ካልእ ይትረፍ ኣምሓሩውን ደርፍታት ኪርስ ብፍላይ ኣንጉዐይ ፍስስ እናበሉ ክደርፉ ምንባርም ይዘኸረኒ’ዩ።” ክብል ዉልቐዊ ትዕዛብቱ ኣካፊሉኒ’ዩ።

ኣብ መገዲ እናከድኹ፡ ሓደ ጽቡቕ ቐመናን መልኸዕን ዘለዎ፡ሓለንጋይ ቐመቱ ብዝረኣኹ ከምቐጽበት ኣብ ሓሳብ ኣተኹ።እዚ ወዲ፡እፈልጦ እመስለኒ በልኹ ብልበይ።ግን ግና ከኣ ምስሊ ይከውን፡ ‘ከምቲ ምስሊ ኣብ ዕድጋ ይርከብ ዝበሃል’ ኢዩ ዝብል ሕቶ መጻኒ።ደድሕሪኡ ከይደ ዕላል ክጀምረሉ ብልበይ ወሰንኩ።ከም ገለ ክብል ሓደ ንዑዑ ዝፈልጥ ሰብ ደው የብሎ።

ነቲ ሰብ ድማ ኣሃውን ይፈልጦ ኢዩ።በዛ ኸፍተት ገቢረ ድማ፡ “ስማዕ እንዶ ዝሓወይ፡ኣብ ግዜ ደርጊ ኣብ ኣሥመራ ኔርካ’ዶ፡ ከማን ተዘይተጋጊዮ፡ ‘ጋርድ’ ወይ ካብዞም ሓያላት ዝበሃሉ ገለ ኔርካ’ዶ ተዘይተጋጊዮ?” በልኸዎ።ንሱውን ብቐስታ፡ “እወ፡ ኣብ ኣሥመራ ኔረ ኢዩ ግን ከመይ ዘኪርካኒ ደኣ፡ ማለት ከንደይ ግዜ ገይሩ ኢዩ ኢላ ኢዩ።” በለኒ።

ኣሃውን ዕድል ካብ ሃበኒ፡ “ሓቀይ ናይ ብርጋዴር ጀነራል ሃይሉ ወልደሓውርያት ዓጃቢ ኔርካ።” ብዝበልኸዎ። ሓውሲ ጋን ኮይንዎ፡ “ትፈልጦም ዲካ፡ ወይ ብወረ ኢካ ትፈልጦም?” ብዝብል ንከረጋግጽ ሕቶ ወሰኸለይ።

ኣነ ድማ፡ “ብርጋዴር ጀነራል ሃይሉ፡ደኣ ሳሕቲ ብዘይ ዓጃቢ ንበይኖም ይኸዱ ኔሮም።ትርብብ ኢሎም ኔሮም።በትረ መኮነን ይሕዙ ኔሮም። ከማን በዓልቲ ድኻን ሓብቶም ኔራቶም፡ኣብ ፊት መካነ ሕይወት ሆስፒታል፡ጎኒ እንዳ ሳልሕ ድኻን፡ ሓብታ ንኬራ ዓብዱ ኪነት ወያነ ዚነበረት ጅሚላ ...” ወዘተ ሙብርሂ ፈውሲ ጥርጣረኡ ሃብኸዎ።ድሕሪኡ ንሱ ድማ፡ “በል፡ ኣሃውን ንጉሰ ድምጺ፡ወዲ ድምጺ ኢዩ ዝበሃል።ሓቐካ ኢካ ዓጃቢ ሜጀር ጀነራል ሃይሉ ኢዩ ኔረ።ነዊሑ እንድዩ ኮይኑ እቲ ግዜ...” ክብል ወግዕና ቐጻለ።ናብቲ ንሱ ዘኸደ ዝነበረ መገዲ ከካይዶ ጀመርኹ።

“ንጉሰ፡ክሓተካ እንዶ።” በልኸዎ።ንሱ ድማ፡ “ሕጂ እም ክትሓተኒ ትኸእል ኢካ ዝደለካሉ ሕቶ።” ብምባል ምሒር ዕድል ሃበኒ ድላየይ ክሓትት። “ማለትሲ፡ንኪርስ ኣለማየ ክደርፍ ከሎ፡ካብቶም ሓለውቲ ጸጥታ ናትኹም ክፍለሰራዊት እንድዩ ኔራ ሓቀይ ትሕሉ ዚነበረት፤ ኪርስ ናብ ባር ሃመልማል ወይ ባር እንቐጣጣሽ ክኣቱ ቆልዓ ኮይነ ይዘኸር ኢዩ።እም ገለ እባ ኣዋግ’ዓኒ።” ብዝበልኸዎ።መንፈሱን ሃሙን ናብ ድሕሪት 26 ዓመት ክመልሶ ግድን ኮኖ። “ከንደይ ክፍሊ ትመሃር ኔርካ፡ እንታይ ደኣ ንእሸተይ ትመስል፤ ኣነ እኮ ወዲ 52 ዓመት ኢዩ።ከመይ ጌርካ ንኩሉ ትዘኸር ኣለካ።” በለኒ።

ኣሃውን፡ “ብርጋዴር ጀነራል ሃይሉ ኮርዲዳ እናተብሃሉ፡4ይ ክፍሊ ኔረ።ግን ደሓር ከም ዝመልሰለኒ ኣብ 1983 ዓ.ም.ሓ ሜጀር ኮይኖም ገለ ክበሃል ትዝ እብለኒ ኢዩ።ግና በታ ብርጋዴር ጀነራል ኢና ታሕቲ ሆስፒታል ንጽውዖም ኔርና።” ወዘተ ቢሊ ምላሽይ ሃብኸዎ።ድሕሪዚ ወግዕና

እናዓመረ መገዲ ንቕጽል ኣለና።ብሕጽር ዝበለ ብዛዕባ ኪሮስ ካብ ዝሃበኒ ወግዲ ከኣ፡

ኪሮስ፡ ናብ ቤት ጽሕፈት ህዝባዊ ሰራዊት፡ ኣብ ኮሚሳራት ሓማሴን ይመጽእ ምንባሩ።ቐድሚ መዚቃዊ ምርኢት ምቕራቡ፡ ናብ ብ/ጀ ሃይሉ መጺኡ እቲ ምርኢት መዚቃ ከመይ፡ ከመይ ከም ዝኸውን ይዘራረቡ።ሓለውቲ ካባና ኢዩ ዝምደብ ኔሩ።ክልተ ዋዝ ብኸልተ ኣንፈት ኣብ ኣብዮት ኣደባባይ ይዋፈር።ኣነ ሓደ ካብቶም ጸጥታ ዝሕልዉ ኢዩ ኔረ።

እቲ ግዜ ብፍሉይ ከም ዚዝኸር፡ኪሮስ ወናም ከያኒ ምዃኑን ናይቲ ሕዝቢ ፍቕርን ኣድናቕትን ካብ ሓንጎሉ ፍጹም ብቐሊሉ ዘይጠፍእ ተዘኸር ምዃኑ፡ደርፍታት ኪሮስ እንክሰምዕ ሕሉፍ ሕይወቱ ከም ዘስተንትኖ።እታ ኣዋርቓን ዘለዋ ንብረትን ልባ ስጋብ ዝጠፍእ ትሽልም ዚነበረት ጓል ሔዋን፡ብኣካል ካብ ዝተዓዘበ መስተንኸር ትዕዝብቲ መዚቃ ምንባሩ ኣውግኑ።

ኣብታ መዓልቲ ዓጃቢ ኮይኑ ምውዓሉ ፍሉይ ጦብላሕታ ከም ዝፈጠረሉን ኣብ ሕይወቱ ከምዚ ዓይነት ወንን ባህላዊ ምርኢትን ክርእይ ፈላጊ ከም ዝኮነ ካብ ዕላሉ ክዕዘብ ኪኣለ ኢዩ። ኪሮስ ናብ ኮሚሳራት ሓማሴን ከመጽእ ከሎ፡ “ሰላማት ደቂ ዓደይ... ከመይ ትኩኑታ።” ኢሉ ሰላም ከይበለና ኣይኣቱን ኔሩ።ምወቕ ኣቐባብሉን ፍቐኸቱን ክሓሰስ እንተለኩ ኣብ ዘይፈልጠ ስምዒትኹ ዝኣቱ እናበለ፡ንፈላለዮሉ መገዲ ፈላለዮና።ካልእ ግዜ ኮፍ ኢልና ኣሰፊሕና ከነውግዲ ኢና ኢሉን።እንተኮነ፡ ኣነ ናብ ካልእ መገሻይ ብምካደይ ደጊመ ክረኽቦ ዳግማይ ዕድል ኣይረከብኩን ኣለኩ።

ኣብቲ መገሻይ፡ ብዛዕባ እታ “ዘይተጸግበ ፍቕሪ” ትብል ደርፊ ኪሮስ፡ንዓይ ቐድሚ 20 ዓመት ዚነበረኒ ሓበሬታ ብመጠኑን ቐሩብ ፍልይ ዝበለ ብምንባሩ፡ሓበሬታ ከማእርርን ከጣልልን ከም ዘለኒ ምስ ሕልናይ ሳምዕ ገቢረኹ።እም ደኣ፡ነቲ ዘሎ ገለ ሃጻፋት መታን ኪርደኣና ነቲ ኣብ መጽሓፍ፡ ‘ኪሮስ ኣለማዮ’ ዘሎ ትረካ ምርኣይ ከድልዮና ኢዩ።ብሉ ናብ ገጽ 66 ንኺድ ብሉ።

“...ኣብዚ ኩነታት እናሃለወ ብኣጋጣሚ ሓደ እሱር ትግራዊይ፡ ካብ ኩሉ እሱር ዝኸፍኣ ተጓንፎ ዝነበሮ መንእሰይ ነበረ።ጌታቸው ግርማይ ይበሃል።ኣብቲ ከርሽለ ብዛዕብኡ ብዙሕ ይውረ።እቲ ወዲ ኣዚዩ ሓዚኑን ብመግረፍቲ ተሃስዩን፡ ኣብ ርእሲ ምንባሩ ብዘይ ምቁራፅ ይነበዕ ነበረ።ንግሆ፡ንግሆ ናብ መግረፍቲ እንትሓልፍ እሱራት ተሓቢእም እንትጠቐሙ ይርኢዎ።

ጌታቸው ቐድሚ ምእሳሩ ኣብ ጎንደር ክ/ሃገር ናይ ግብርና ሓላፊ ዚነበረ እንትኸውን ንክምርፖ ናብ ትውልዲ ዓዱ ከተማ ዓድዋ ምስ መፀ ብድህነታት ደርጊ ይድለ ስለዚነበረ፡ ኣብ መርዕኡ መዓልቲ ካብ መርዓቱ ፈልዮም ብዘይፈልጠ ገበን ተታሒዙ ብሄሊኮፕተር ንመቐለ ይመፅእ እም ኣብ መቐለ ክልተ ሰሙን ተኣሲሩ እናሃለወ መርዓቱ፡ደድሕራኡ መዓኢ ንብዓቶም ኣርጊፎም ተሰናቢታቶ ንሳ ዓድዋ፡ ንሱ ናብ ኣዲስ ኣበባብ ማእከላዊ ቤት ማእሰርቲ ይፅምበር።

ተጓንፎ እዚ መንእሰይ ኪሮስ እዉን ሰምዖ።ኣዚዩ ድማ ሓዘነ።ሓደ መዓልቲ ኪሮስን ጌታቸውን ንግሆ ፀሃይ ክፅለዉ ዕስራ ደቂቓ ተዋሃበናኦም ኪሮስ “ኣጃካ ብዛዕባኻ ሰሚዑ ብጣዕሚ ሓዘነ።” ብምባል ኣተባብዖ።

ዝፈትዋ ቆሎዓ ከይመነኹዎ፤
ካብ ቤት ምሕፃነይ ተፈለኹዎ፤
ካብ ቐድሚ ዓይነይ ተፈለኹዎ፤
ኢሉ ዛንትኡ ምስ ኣዋገዐኒ፤
ብርቱዕ ሓዘን ኢዩ ተሰሚዑኒ፤
ኣብ ልዕሊ ሓዘን፡ሓዘን ኮይኑኒ።

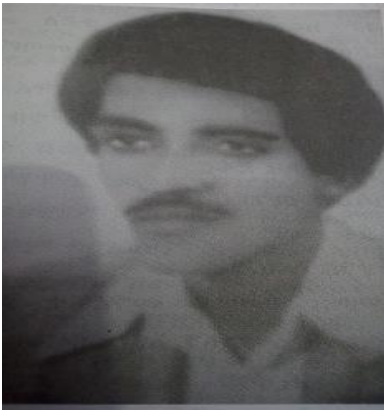
ዝብል ኩባይ ዝበልዕ ደርፊ ኣብ ዉሽጢ ሓሙሽተ ደቂቓ ደረፈሉ። “ስማዕ ጌታቸው ብሰላም እንተወፃኦ እዛ ናትና ህይወት ታሪኽ እተዘንቱ ደርፊ፡ ኣብ ካሴተይ ሓዊስ ክሕትማ ኢዮ።” እንትብሎ ጌታቸው ብወገኑ፡ “ግደና ኪሮስ መሊሶም ክኣስሩኻ ኢዮም።ብሰላም ምንባር ይሕሸኻ።” ብምባል ኣፈነዎ።ኪሮስ፡ንሰለስተ ዓመትን ፈረቓን ግርፋቱን ማእሰርቱን ወዲኡ 1979 ዓ.ም. ምስ ተፈትሖ 200 ቕርሽን ናቱ ሂወት ታሪኽ ዝሓዘት ካሴት ኣንጉዕይ ፍስሽን ሒዙ ናብ ኣለም ቢቃኝ ቤት ማእሰርቲ ከይዱ ጠይቐዎ ኢዩ።

ጌታቸው ካብ ቤት ማእሰርቲ ግንቦት 1983 ዓ.ም ኢህወደግ ኣዲስ ኣበባ እንትቆፃፀር ብዉግእ ተፈትሖ።እታ ንሸምንተ ዓመት ዝሃረፋ ካብ ሕፅነቱ ፈልዮም ዝኣሰርዋ ሰበይቱ ኪሮስ “ዘይተጸግበ ፍቕሪ” ኢሉ ዝደረፈሎም ፍቕሮም መወዳእታኡ ኣበይ በፅሖ።

ጌታቸው ብኣንደብቱ ይነግረና፡-...” ክብል ምላሽ ጌታቸው ግርማይ ዘለዎ ገቢሩ ጸሓፊ ታሪኽ ኣስፊርዎ ኣሎ።ኣብዚ ቐረባ መዓልታት ኣብ መደበር ተለቪዥን ዋልታ፡ “ኪነትና ዘመን” ኣብ ዝብል መደብ ብዛዕባ ኪሮስ ድጋም መርሃ ግብሪ ቐረቡ ኔሩ ኢዩ።ኣብቲ ዝቐረበ መደብ፡ከም ሓደ ጋሻ ጸሓፊ ታሪኽ መጽሓፍ ኪሮስ ኣለማዮ፡ጌታቸው ኣብታ መዓልቲ መርዑ-ዑ ከም ዝተኣሰረ ዝሕብር ሓበሬታ ኔሩዮ።እም ደኣ ኣብታ መዓልቲ መርዑ-ዑ ከም ዝተኣሰረ ዘምስል ኮይኑ ትረኽቦ ኢካ ካብቲ ትረካ።

ግና አብ ግጥሚ ኪሮስ ድማ አብ ቤት ምሕጻኑ ከሎ ከም ዝተኣሰረ ይገልጽ ኢዩ።

አብ መርዓ ጌታቸው ግርማይ “ወዲ አስር አለቃ”ን አክሱማዊት በርሀ “ጓል በርሀ ሓኺም”ን ብዙሕ ሰብ ከም ዝወዳለ ብቐሊሉ ትረኽበሉ ምስኽርነት ኢዩ።ምናልባሽ፡ ቐሊል ጌጋ ይመስል ኢዩ።እንተኮነ ግና አብ መርዓ-ዎም ዝወዳሉን አብቲ ጓይላ ዝተልሃዩን ከካነ ነታ ደርፊ ብልቢ ንዝስተውዓለ ሰብ ኣይተጋግዮን ኢዩ።ነቲ ሰማዒ ግን ገለ ጌጋጋት ክትፈጥር ትኽእል ኮይና ትረኽቦ ኢካ ኣቲ ዝተዘርበን ዝተጽሓፈን ምስ ትዕዘብ።

“አብ መርዓሉ መዓልቲ ካብ መርዓቱ ፈልዮም ብዘይፈልጦ ገበን ተታሒዙ ብሄሊኮፕተር ንመቐለ ይመፅእ እሞ አብ መቐለ ክልተ ሰሙን ተኣሲሩ እናሃለወ መርዓቱ፡ደድሕሪሉ መግእ ንብዓቶም ኣርጊፎም ተሰናቢታቶ ንሳ ዓድዎ፡ ንሱ ናብ ኣዲስ ኣበባብ ማእከላዊ ቤት ማእሰርቲ ይፅምበር።”

ብተወሳኺ ድማ፡ድሕንነት ደርጊ አብቲ ዝሰርሐሉ ዚነበረ ጎንደር ኣልሾም ስኢኖም ምጂኖም ዝሕብር ንጹር ሓበሬታ ኣይተጽሓፈን ኢዩ።አብ መርዓ-ዎ መጺኦም ክሕዝዎ ከለዉ፡ነቲ መርዓ ድዮም ዝጸበዩ ኔሮም እቶም ኣባላት ሕዝቢ ድሕነት፤ ወይ ድማ መርዓ-ዎ ብዘሕለፈ ካብ ቤት ምሕጻኑ ምውሳይም፡ ካልእ ምኽኒያት ተለዎ ዝሕብር ነገር የልቦን ኢዩ።

ብዘይፈልጦ ገበን ክበሃል ከሎ ከ ጭራሽ ከይተነግሮ ተወሲዶ ማለት ድዩ ወይ ኸእ ስርዒት ኢካ፣ተሓባባሪ ወንበዴ ኢካ ከካነ ኣብቲ ግዜ ዝተኣሰረሉ ብዙሓት ይእሰሩ ብምንግር ኣይፈልጥን ዲዩ ኔሩ። ዝብሉ ሕቶታት ክትሓትት ይቐስብ ኢዩ።

አብ ዝቐጽል ኣብታ መጽሓፍ ዘሎ መልሲ ጌታቸውን ገለ ሓበሬታን ናባኩም ሒዞ ክቐርብ ኽፍትን ኢዩ።

“ኪሮስ ኣለማየሁ፡ እንዳ ተካ ተስፋይ ወይ ከባቢ እንዳ ባጊዕ ኸልተ ኣውላዕሎ ዝተወልደ ምጂኑ ይፈልጥዮ።ንእሽተይ ኣብ መንግስታዊ ስራሕቲ ድሕሪ ምፅናሕ ፖለቲካዊ ምንቕስቓስ ብምጅማሩ፡ንሱውን ከምቲ ማንም ኣብ ቤት ማሓደር ኣትዮ ብዙሕ ፀገም ዘጓነፎ ሰብ ኢዩ ኔሩ። ይኹንእምበር ሳላ ቐድሚኡ ክራር ናይ ምውቃዕ ክእለት ዝነበሮን ብገለ ናእዳን ብዘለዎም ሰባት ስለዝተቐልሐ፡ኣሳሪሉ ሓለቃ ሚኒቲ ደስታ ታደሰ ኪነት ኪኣቱ ብገለ ኩነታት ስለዝተፀልወ፡ኪሮስ ድማ ንዝተጋዦ ክመልስ ክኽሕስየ ብምባል፡ኣብ ኪነት ኣትዮ ሳላ ዘበራበረ ህይወቱ ክተርፍ ከኣለት።

ኪሮስ፡ኪነት ናይ ደርጊ ሒዞ ብምምጻእ ነቲ ዝኣተዎ ቃል ምምላስ ኣብ በረካ ዘለው፡ ብምባል ፈቐዶ ከተማታት እናዘረ ምርኢት ሙዚቃ የቐርብ ምንግር ይዝኸር።ካብዘን ከተማታት ሓንቲ ዓድዎ ኮይና ዘርኣየሉ ዘበን ኣብ 1970 ወይ 1971 ዓም እመስለኒ።ቦታ፡ ፍሾ ምምሕዳር ቤት ጽሕፈት ኣውራጃ ዓድዎ፣ ካብተን ዘርእየን ዚነበረ ደርፍታት ገለ።

**ቃልሳ መርርዮ ንሓርነት፣
ዓደይ ኢትዮጵያ ክትከን ዴላዊት።**

ኣዚያ ሰሓቢትን መሳጢትን ክራር ኔራቶ።

**ንዝኸርም ናይ ቐደም ወለዲ፣
ኣኸቢራቶም ዘጽንሕዎ ዓዲ፣
ንሓልዎ ብወዲ፡ብግዲ።**

**ንጉጉይ ዕላማ በረካ ዘለኩም፣
ትፅወዓኩም ኣላ ወላዲት ኣይኩም።**

ዝብላን ካልኣት ደርፍታትን ይደርፍ ኔሩ።

ኣለምነሽ ኣማረ በዓልቲ ቤቱ ንኪሮስ ኣለማየሁ መማህርቲይ ኢያ ኔራ።ካብ ሃፀይ ዮሐንስ ሓፈሻዊ ካልኣይ ብርኺ ካብቶም 85 ሕጹያት መምህራን ሓንቲ ብምጂን፡ኣብ ደሴ ቤት ትምህርቲ ቲቲኣይ ብ12 ተደመሮ ሓደ፡ (12") ምምራቓ እፈልጥ ኢዮ።መልኸዓ ቐያሕ፡ኣክያለ ካብ ዓይና ዘይትፈሊ፣ቀምሽን ጎልፎ ኣብ ክሳዓ ርቐቐ ዝበለ ሻርፕ ዘይትፈልን ድምጻ ዘይሰማዕ ኣብ መኣዲ ትምህርታ ጥራሕ ጠመተ ትገብር ምንግር ይዝኸር።

ካብ ደሴ ምስ መፀት ድማ በጋጣሚ ናይቲ ክፍለ ሃገር መካየዲ ስራሕ ወዲ ደቡብ ኢትዮጵያ-ከተማ ጂማ ሓዳር ከም ዚገበረት፡ምስ ተመረቐት ዕፃ ኣውዲቓ ኣበይ ተመዲባ ከም ዚነበረት ኣይዝኸርን ኢዮ።ትምህርታ ማእከላዊ ምስ ሰባት ዚነበራ ርኽብ ብናተይ ዓይኒ 30% ይኸውን ኢዮ።...” ክብል ሃብተ ጥላሁን ዝተብሃለ መምህርቲ ኣለምነሽ ኣማረን ኣድናቐ ኪሮስን፡ ኣብ ጉዳይ ኪሮስ ዘለዎ ተዘኸሮን ትዝታን የውግዕ ኢዮ።

አብ ወርሒ መጋቢት 2000 ዓ.ም.ሓ፡ ብቤት ጽሕፈት **“በኢትዮጵያ ብሔራዊ ቤተመዛግብትና ቤተ መጻሕፍት ኤጀንሲ፡የኣንጋፋ ኣርቲስቶች መዝገብ የሕይወት ታሪክ”**፡ ኣብ ዝብል ዝተዘርግሐ ሓበሬታ፡ብዛዕባ ዝተፈላለዩ ኣለዉ ዚበሃሉ ኮየንቲ፡ሕጻር ሕጻር ዝበለ ጽሑፋት ሰፊሩ ይርከብ ኢዮ።ጉዳይና ኣብ ኪሮስን ምስ ኪሮስን ካብ ኮነ፡ ነቲ ኣቡኡ ሰፊሩ ዘሎ ናብ ትግርኛ ብከምዚ ክቐርብ ኢዮ።

“ኪሮስ አለማዮ፡አብ 1948 ዓ.ም፡ አብ ትግራይ ተወሊዱ።ኪሮስ፡ናይ መባእታን ካልኣይ ብርኪ ትምህርቱ ብምዝዛም፡አብ ቐዳማይ ብርኪ ቤት ትምህርቲ ሃፀይ ዮሃንስ፡ንጌ ዓመት መምህር ኮይኑ ሰሪሑ።ድሕሪ ዘኣብ ልዕሊ ሙዚቃ ብዝተዳረገ ዝንባላ፡ባዕሉ ኣናገጠሙ፡ዘመዓ እናሰርሐ፡ ጸወታታት ደርፊ ትግርኛ፡ ብክራር እናተጸወተ ንሰፊሕ ሕዝቢ ብምቕራብ፡ልዑል ተፈታውነትን ኣድናቐትን ተጎናጺፉ ኢዩ።

ኪሮስ፡ አብ 1975 ዓ.ም፡ አብ ራስ ትያትር ተቆጺሩ ቐድሚ ምስርሑ፡ አብ ክፍለ ሃገር ትግራይ፡ አብ ጉጅላ ኪነት ሓጋዚ ኣሰልጣኒ ብምዃን ኣገልጊሉ ኢዩ። ኪሮስ፡ አብ ወሽጢ ዓዲ ብዝተጸወቶም ሰሓብቲ ደርፍታት ትግርኛ፡ብተወሳኺ ምስ መሳርሕቱ ብምዃን ኣብ ደገ ከም ሊብያን ገለ ሃገራት ማእከላይ ምብራቕን ሃገሩ ወኪሉ ሙዚቃ ኣርእዩ ኢዩ።” ዝብል ሰፊሩ ኣሎ።

ካብዚ እቲ ዝተወልደሉ ዓመት 1948 ዓ.ም ተባሂሉ ተጻሑፉ ኣሎ።እሞ ዝእረመሉን ዝሰፍሐሉን መገዲ ክፍጠር ንዝምልከቶ ኣካል ምሕባር ኣየኸፍን ኢዩ ዝብል እምንቶ ኣለኒ።

ኪሮስ፡

- ❖ ኩለመዳያዊ ተቓልሳይ፤
- ❖ ኣብነት ንእልፊ ኣእላፋት፤
- ❖ ወናም ብመትከል፡ ወናም ብሕራነ፤
- ❖ መሓዛ ክራር፤
- ❖ ዋሕሰ ባህልን መንነትን፤
- ❖ ንጉሰ መድረኽ፤
- ❖ መምህር ትርጉም ምቕናይ፤
- ❖ ንኡድ ተምሃራይ ሕይወት፤
- ❖ ወኪል ጭቕናት፤
- ❖ ሓበን ሓሸኸት፤
- ❖ ጸዕራም ከም ንህቢ፡ሓኸተ ከም ጸጸ፤
- ❖ ኣብዮተኛ፤
- ❖ ዘይጸዓድ ሓጀቱን ወዘተን

እዞም ኣብዚ ተጻሑፎም ዘለዉ ገለ ነጥባታት፡ብወሑዱ ካብ መግለጺታት ኪሮስ ክትብሎም ትኸእል ነጥብታት ኢዮም።

ኸቡራት ኣንብብቲ፡ነዚ ነጥባታት እቶም ዝጎድል ኣለዎ ትብሉ ንዝጎድል ኣጉድልዎ፡እቶም ክውሰኽ ኣለዎ ትብሉ ድማ ንዝውሰኽ ወስኽሉ ኢኩም ኸብል እፈቱ።ብተወሳኺ፡ ኣነ ናይ ኸብሪ ዶክትሬት ከም መጻውዒ ኣይከውንን ኢዩ ዝብል ርድኢት ኢዩ ዘለኒ።ዋላ መጻውዒ ይከውን ኢዩ ተዘበሃል እዉን፡ኪንዮ እቲ ናይ ኸብሪ ዶክትሬት ድግሪ፡ስሙን ስርሓውቱን ስለዝገዛዙን ከም ሃረም ሓወልትን ብምዃናም፡ኪሮስ ኣለማዮ ቢል ክጽውዖን ክጽሕፍን ወሽጣዊ ሓበንን ኩርዓትን ከም ዝስመዓኒ ክሕብር ይደልይ።

ናይ ኸብሪ ዶክትሬት ንዝሰርሐን ንደርማስ ኣበርኸቶን ንዝገበረ ከም ዝወሃብ ብዙሕ ሰብ ይፈልጥ ኢዩ።እንተኸኑ፡ብህይወት ንዘየለ ወኸፍ ዘይህባ ዩኒቨርሲታት እተን ዝበዝሓ እኳ ተኩፍ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ግን ገለ-ገለ ዩኒቨርሲታት ብሕይወት ንዘየለ ክይተረፈ ከም ዝህባ ዕዮታተን ምርኣይ እኩል መርትዖ ኢዩ።ዘከራኸን እኳ ተኩፍ፡ነቲ እኒ ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲቲን መሰልተንን ንብሕይወት ዘሎ ጥራሕ ዘውህብ መስርሕ ናይ ኸብሪ ዶክትሬት ኣብ ግምት ኣእቲካ ዳግማይ እዚ ጉዳይ እዚ፡ክኸለስን ክሕሰቡን ከም ዝኸእል እምንቶይ ወሰን የብሉን ኢዩ፤

ደጋጊምካ ኸቡር ዶክተር እገለ ምባል ነቶም ኸቡራት ሰባት ዘኸብሮም ወይ ሚዛን ኸብረት ዝውስከሎም ዝመስሎም ሰባት ከምዘለዉ ብቐሊሉ ትዕዘቦ ጉዳይ ኢዩ።ግና ኣብ ስርሓውቶምን ኣብ ታሪኽምን ምስናድን ምምርማርን ኣድሂብካ ምጽዓር ይሓይሽ እምበር ሓንሳብ ሓንቲ ዩኒቨርሲቲ ብናታ መምዘኒ ናይ ኸብሪ ዶክትሬት ንዝሃበቶ ወኸፍ፡እታ ዩኒቨርሲቲ ከም ዘኸበረቶ ኣምሲልካ ዝጽወ ጽዋታትን ጽሑፋትን ዚውቱር እናኮነ ይመጽእ ምህላዉ ኮር ተገልበጥ ዝኸኑ ግዜ፡እናሓደረ ብዝኸደ ኣብ ሓጺር መቓን ግዜ ብዙሕ ሰግኣታት ይሕድር ምህላዉ መዓልታዊ ትዕዘብቲ ሓሸኸት ሰባት ኢዩ።

ስለዚ፡እቲ ዝምልኸቶ ነዚ ክሓስቡ እናተላበኩ።ነቶም ከምዚ ዓይነት ኣጸዋውዓ ተዘውትሩ ድማ፡ስጋብ ብሕጊን ስርዓትን ከም መጻውዒ ክንጥቐሙ ዝሕብር ወይ ዝእዝዝ ድንጋጌታት ዝመጹ፡ ኣነ ኪሮስ ኣለማዮህ ቢል ክጽውዖ ባህታን ዕግበትን ከም ከምም ዝሕበኒ ንምሕባር ኢዩ።